

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH**

LÊ DUY QUÝ

**MÔ HÌNH “CÁNH ĐỒNG MẪU LỚN” TRONG SẢN XUẤT
LÚA TẠI HUYỆN PHÚ BÌNH, TỈNH THÁI NGUYÊN**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ THEO ĐỊNH HƯỚNG ỨNG DỤNG
Ngành: KINH TẾ NÔNG NGHIỆP**

THÁI NGUYÊN - 2019

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH**

LÊ DUY QUÝ

**MÔ HÌNH “CÁNH ĐỒNG MẪU LỚN” TRONG SẢN XUẤT
LÚA TẠI HUYỆN PHÚ BÌNH, TỈNH THÁI NGUYÊN**

Ngành: KINH TẾ NÔNG NGHIỆP

Mã số: 8 62 01 15

LUẬN VĂN THẠC SĨ THEO ĐỊNH HƯỚNG ỨNG DỤNG

Người hướng dẫn khoa học: TS. Bùi Nữ Hoàng Anh

THÁI NGUYÊN - 2019

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng, số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn “*Mô hình Cảnh đồng mẫu lớn trong sản xuất lúa tại huyện Phú Bình, tỉnh Thái Nguyên*” là trung thực, là kết quả nghiên cứu của riêng tôi.

Các tài liệu, số liệu sử dụng trong luận văn do cá nhân tôi thu thập, khảo sát từ các cán bộ, người dân, báo cáo, thống kê của cơ quan quản lý các cấp, các kết quả nghiên cứu có liên quan đến đề tài đã được công bố... Các thông tin, trích dẫn trong luận văn đều đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, tháng 12 năm 2018

Tác giả luận văn

Lê Duy Quý

LỜI CẢM ƠN

Trước hết, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc và chân thành tới Cô giáo **TS. Bùi Nữ Hoàng Anh** đã trực tiếp chỉ bảo, hướng dẫn và giúp đỡ tôi rất tận tình trong suốt thời gian thực hiện và hoàn thành luận văn này.

Tôi xin trân trọng cảm ơn các thầy, cô giáo trong Ban Giám hiệu Nhà trường, Phòng Quản lý Đào tạo Sau Đại học, các khoa, phòng của Trường Đại học Kinh tế và Quản trị Kinh doanh - Đại học Thái Nguyên đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi về mọi mặt trong quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn này.

Tôi xin chân thành cảm ơn Lãnh đạo UBND huyện Phú Bình, Phòng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Phòng Nội vụ, Chi cục Thống kê huyện, và các cơ quan có liên quan, các cán bộ, nhân viên trực tiếp quản lý dự án tham gia trả lời khảo sát đã giúp đỡ, cộng tác, cung cấp số liệu và thông tin cần thiết trong suốt quá trình thực hiện để tôi hoàn thành luận văn này.

Tôi xin cảm ơn sự động viên, giúp đỡ của đồng nghiệp, bạn bè, cùng toàn thể gia đình đã giúp tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu đề tài.

Tôi xin chân thành cảm ơn và ghi nhận đối với những sự giúp đỡ quý báu đó.

Thái Nguyên, tháng 12 năm 2018

Tác giả luận văn

Lê Duy Quý

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC CÁC BẢNG VÀ BIỂU ĐỒ	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu.....	3
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	4
4. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài	4
5. Bố cục của luận văn	5
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ MÔ HÌNH CÁNH ĐỒNG MẪU LỚN TRONG SẢN XUẤT NÔNG NGHIỆP	6
1.1. Cơ sở lý luận về mô hình “cánh đồng mẫu lớn”	6
1.1.1. Khái niệm “cánh đồng mẫu lớn”	6
1.1.2. Tiêu chí công nhận mô hình “cánh đồng mẫu lớn”	6
1.1.3. Đặc trưng của “cánh đồng mẫu lớn”	7
1.1.4. Vai trò của mô hình “cánh đồng mẫu lớn”	8
1.1.5. Điều kiện để phát triển mô hình “cánh đồng mẫu lớn”	9
1.2. Cơ sở thực tiễn	10
1.2.1. Bối cảnh sản xuất và tiêu thụ lúa gạo của Việt Nam	10
1.2.2. Chủ trương của Đảng, chính sách của Nhà nước về mô hình “cánh đồng mẫu lớn”	14
1.2.3. Thực tiễn mô hình “cánh đồng mẫu lớn” trên thế giới	17
1.2.4. Thực tiễn mô hình “cánh đồng mẫu lớn” tại Việt Nam	20
1.2.5. Bài học kinh nghiệm cho tỉnh Thái Nguyên	24

Chương 2: PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	28
2.1. Câu hỏi nghiên cứu	28
2.2. Phương pháp nghiên cứu.....	28
2.2.1. Phương pháp tiếp cận	28
2.2.2. Phương pháp thu thập thông tin	29
2.2.3. Phương pháp tổng hợp thông tin.....	31
2.2.4. Phương pháp phân tích thông tin	31
2.3. Hệ thống các chỉ tiêu nghiên cứu.....	32
2.3.1. Nhóm chỉ tiêu phản ánh điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội phản ánh đặc điểm địa bàn nghiên cứu trước khi áp dụng mô hình “cánh đồng mẫu lớn” tại huyện Phú Bình tỉnh Thái Nguyên.....	32
2.3.2. Nhóm chỉ tiêu phản ánh các điều kiện để xây dựng và phát triển “cánh đồng mẫu lớn” trong sản xuất lúa	33
2.3.3. Nhóm chỉ tiêu phản ánh quá trình xây dựng mô hình CĐML trong sản xuất lúa.....	34
2.3.4. Nhóm chỉ tiêu phản ánh kết quả sản xuất của mô hình “cánh đồng mẫu lớn” trong sản xuất lúa tại địa bàn nghiên cứu.....	34
2.3.5. Nhóm chỉ tiêu phản ánh hiệu quả kinh tế của mô hình “cánh đồng mẫu lớn” trong sản xuất lúa tại địa bàn nghiên cứu.....	35
Chương 3: THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN MÔ HÌNH “CÁNH ĐỒNG MẪU LỚN” TẠI HUYỆN PHÚ BÌNH, TỈNH THÁI NGUYÊN	36
3.1. Đặc điểm địa bàn nghiên cứu.....	36
3.1.1. Khái quát về tỉnh Thái Nguyên, huyện Phú Bình và các xã nghiên cứu	36
3.1.2. Tình hình sử dụng đất trước khi áp dụng mô hình “cánh đồng mẫu lớn”...	38
3.1.3. Tình hình kinh tế - xã hội trước khi áp dụng mô hình “cánh đồng mẫu lớn”	40
3.1.4. Hạ tầng kỹ thuật phục vụ sản xuất trước khi áp dụng mô hình “cánh đồng mẫu lớn”	41

3.2. Thực trạng mô hình CDML tại 03 xã Úc Kỳ, Tân Đức và Xuân Phương, huyện Phú Bình, tỉnh Thái Nguyên.....	43
3.2.1. Quá trình xây dựng mô hình CDML tại huyện Phú Bình tỉnh Thái Nguyên.....	43
3.2.2. Những kết quả đã đạt được	54
3.2.3. Hiệu quả kinh tế của mô hình CDML trong sản xuất lúa tại địa bàn nghiên cứu	57
3.2.4. Hiệu quả xã hội và môi trường.....	60
3.3. Các yếu tố ảnh hưởng đến triển khai mô hình CDML tại địa bàn nghiên cứu	61
3.3.1. Các yếu tố bên trong mô hình	61
3.3.2. Các yếu tố ngoài mô hình	63
3.4. Đánh giá chung	66
3.4.1. Thuận lợi	66
3.4.2. Khó khăn	68
3.4.3. Nguyên nhân	69
Chương 4: MỘT SỐ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN MÔ HÌNH	73
4.1. Căn cứ đề xuất giải pháp.....	73
4.1.1. Bối cảnh phát triển nông nghiệp.....	73
4.1.2. Quan điểm, định hướng và mục tiêu phát triển nông nghiệp của tỉnh Thái Nguyên, của huyện Phú Bình	75
4.2. Một số giải pháp.....	77
4.2.1. Các giải pháp thúc đẩy phát triển ngành nông nghiệp.....	77
4.2.2. Các giải pháp cụ thể đối với huyện Phú Bình, tỉnh Thái Nguyên	79
4.3. Một số kiến nghị.....	86
KẾT LUẬN	89
TÀI LIỆU THAM KHẢO	91
PHỤ LỤC	94

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

BVTV	: Bảo vệ thực vật
CĐML	: Cánh đồng mẫu lớn
ĐBSCL	: Đồng bằng Sông Cửu Long
ĐBSH	: Đồng bằng Sông Hồng
HĐND	: Hội đồng nhân dân
TU	: Tỉnh ủy
UBND	: Ủy ban nhân dân
VietGAP	: Vietnamese Good Agricultural Practices

DANH MỤC CÁC BẢNG VÀ BIỂU ĐỒ

Bảng:

Bảng 1.1. Sản lượng lúa gạo Việt Nam giai đoạn 2010-2017.	11
Bảng 3.1. Hiện trạng sử dụng đất tại huyện Phú Bình.....	38
Bảng 3.2. Tổng khối lượng xây dựng đường giao thông.....	45
Bảng 3.3. Tổng khối lượng xây dựng kênh dẫn nước nội đồng	46
Bảng 3.4. Tổng mức đầu tư xây dựng CĐML tại huyện Phú Bình	47
Bảng 3.5. Các giống lúa mới đưa vào sản xuất theo mô hình CĐML.....	48
Bảng 3.6. Kết quả dồn điền đổi thửa tại huyện Phú Bình 12/2017	56
Bảng 3.7. Kết quả gieo trồng vụ Xuân năm 2018.....	57
Bảng 3.8. So sánh kết quả sản xuất lúa trước và sau khi áp dụng mô hình CĐML	58
Bảng 3.9. Giá trị sản xuất nông nghiệp huyện Phú Bình theo giá so sánh 2010 ..	60

Biểu đồ:

Biểu đồ 1.1. Sản lượng và mức tiêu thụ gạo thế giới 2012-2017	10
Biểu đồ 1.2. 05 thị trường xuất khẩu gạo chính của Việt Nam	14

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Nhiều năm qua, Việt Nam liên tục là nước xuất khẩu gạo đứng hàng thứ hai trên thế giới. Theo Bộ Công Thương, xuất khẩu gạo của Việt Nam trong năm 2017 đạt khoảng 6 triệu tấn, với trị giá 2,7 tỷ USD, tăng 24,1% về lượng và 24,9% về giá trị so với cùng kỳ năm 2016. Mặc dù xuất khẩu nhiều, nhưng gạo xuất khẩu Việt Nam chủ yếu là loại phẩm cấp thấp và đang bị cạnh tranh gay gắt từ các nước khác trong khu vực. Nguyên nhân là do sản xuất lúa gạo nước ta nói chung vẫn còn dựa vào nông hộ cá thể là chủ yếu nên quy mô manh mún, các kỹ thuật tiên tiến không được áp dụng đồng nhất làm ảnh hưởng đến hiệu quả sản xuất và chất lượng sản phẩm. Việc tiêu thụ lúa bị động, đầu ra hạt gạo không ổn định, sức cạnh tranh trên thị trường thế giới chưa lớn làm cho hộ nông dân luôn thua thiệt, thu nhập thấp, đời sống chậm được cải thiện. Mối liên kết giữa người sản xuất, người tiêu thụ, nhà khoa học và Nhà nước chưa hiệu quả và chưa bền chặt.

Trong bối cảnh đó, để nâng cao giá trị gạo xuất khẩu của Việt Nam, nâng cao thu nhập của hộ nông dân, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn đã đưa ra Chương trình “Mô hình CĐML tiến tới xây dựng Vùng nguyên liệu lúa xuất khẩu và sản xuất lúa theo VietGAP”. Mục tiêu của Chương trình là nhằm tạo ra vùng nguyên liệu lúa xuất khẩu theo VietGAP hoàn chỉnh là khép kín từ khâu sản xuất đến thu hoạch, tồn trữ, bảo quản, chế biến, thu mua; tăng năng suất, giảm giá thành, tăng lợi nhuận, đạt giá trị cao nhất cho sản xuất nông nghiệp, tạo ra sự liên kết của nông dân trên một cánh đồng để thống nhất thực hiện quy trình sản xuất tiên tiến và gắn kết với thị trường tiêu thụ, gắn kết giữa các doanh nghiệp và hộ nông dân, Nhà nước và khoa học. Mặt khác, CĐML sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho ngành nông nghiệp quy hoạch vùng sản xuất lúa chất lượng cao theo hướng bền vững; giúp nông dân ứng dụng các tiến bộ khoa học - kỹ thuật vào sản xuất hàng nông sản theo hướng tập trung đối với khối